

VOORWOORD bij het manuscript **Ontdekte oudheden**

Het manuscript “Ontdekte Oudheden” door P.N. Panken vraagt om enige toelichting. Dit naar aanleiding van de mededeling van H. Mandos in De Acht Zaligheden, de oude kern van de Kempen¹, p. 99 onder IV 1 waar hij zegt: “1. Ontdekte Oudheden. Vóór 1847 aangelegd. De twee schriften sommen gevonden oudheden in Brabantse plaatsen op, alfabetisch gerangschikt. Nr. I (Aalburg-Liessel), 78 blz. en II (Netersel-Vught), 160 blz. Deel II berust bij mr. P. Panken te Venlo. De schriften nr. I en II moeten de afzonderlijke delen zijn van twee werken Ontdekte Oudheden; waarschijnlijk is het ene copie van het andere. P. spreekt van vier cahiers.” Einde citaat.

Bij nadere bestudering staat voor mij vast dat schrift I en II tot hetzelfde werk behoren. Deel I (78 bladzijden) bevat eigenlijk de alfabetische opsomming Aalburg-Helmond t/m p. 76; de mededelingen over Liessel (p. 77) en Veldhoven (p. 78) zijn latere toevoegingen.

Het tweede schrift is niet volledig; de bladzijden 79 t/m 100 ontbreken. De mededeling van Mandos “160 blz.” is misleidend. De resterende bladzijden 101 t/m 156 bevatten de plaatsen Netersel t/m Vught. In het tweede deel geeft Panken verwijzingen naar (thans ontbrekende) pagina’s, waarop de alfabetische plaatsen tussen Helmond en Netersel vermeld waren. Zo bv. Hulsel, p. 85 (genoemd op p. 143), Lommel op p. 93 en 95 (genoemd op p. 119) en Luiksgestel p.93 en 94 (genoemd op resp. p. 106 en 108). Deze laten zich alfabetisch gezien duidelijk rangschikken tussen Helmond en Netersel, resp. p. 78 en p. 101.

De ontwikkeling van het handschrift van Panken bevestigt bovendien dat beide schriften gelijktijdig zijn aangelegd en dat beide later door Panken zijn aangevuld met nagekomen gegevens.

Dat het ene geen copie is van het andere wordt aangetoond door het feit dat geen enkele mededeling van het ene schrift voorkomt in het andere, noch omgekeerd.

Weliswaar spreekt Panken² in een door hem op 15 Julij 1901 samengestelde lijst van “Boeken, Cahiers in Schrift, dus niet gedrukte” onder nummer 25 over: “Ontdekte Oudheden, in 4 cahiers Alfabetisch. Deze zijn in gewonen band”. Het is dus niet uitgesloten dat er behalve de twee cahiers die (onvolledig) bewaard gebleven zijn, er een copie of aanvullingen hebben bestaan.

Wanneer we de cahiers echter nauwkeuriger bekijken lijkt het er eerder op dat de serie van 4 (gewone) cahiers door Panken is samengebundeld tot telkens twee katernen, waarvan het derde (de bladzijden 79 t/m 100) gedeeltelijk is zoekgeraakt. Deze gedachte wordt ondersteund door het feit dat deel I 78 pagina’s telt en het tweede met pagina 156 (+ 2 x 78) eindigt.

Uit bovenstaande zou ik samenvattend willen concluderen dat hier sprake is van één werk Ontdekte Oudheden, bestaande uit twee delen, waarvan de pagina’s 79 t/m 100 jammer genoeg ontbreken.

Bergeijk, 28 januari 1977

Johan H.C. Biemans.

N.B.

Deel II bevindt zich nog steeds [1976] bij Mr. P. Panken, echter niet meer in Arnhem, maar sinds 1976 in Helden-Panningen.³

Noot : Mr. titel meester in de Rechten.

---

¹ Bijdragen tot de Studie van het Brabantse Heem, Oisterwijk 1971.

² Catalogus der Bibliotheek van P.N. Panken, te Bergeik. 1901 (manuscript).

³ Op 2 mei 2013 door Mr. Pierre Panken overgedragen aan de Stichting Eicha / Eicha Museum Bergeijk.

Ontdekte oudheden door P.N. Panken (manuscript)

Aalburg bij Heusden

Heidendom. Hier bestond o.a. een Heidenschen tempel en een heilige put, welke laatste in 1849 gevuld is. (Aalburg door Mr. J.D.W. Pape, in de Handelingen over 1850, blz. 50 – 51). De Heidensche tempel werd tot Christenkerk gewijd.

Aarle – Rixtel

De geschiedschrijver Gramaye zag hier Romeinsche penningen, die aldaar gevonden waren.

1864.

Eene munt, van billoen, van Postumus ontdekt. Op de keerzijde: Mars strijdende. Opschrift: Pietas Equitum (zie Noordbrabants Oudheden door dr. C.R. Hermans. Met platen 1865, bl.95 en 113. Deze munt komt op laatstgezegde bl. Onder Victorinus voor.

1847

Bij afbraak der kerk is een Romaansch kruisbeeld van de 13de eeuw opgegraven.

Acht, gem. Woensel

1901

Vijf Germaansche of Frankische urnen, op mijn voetspoor, uitgegraven. 4 urnen waren nog heel.

Alem

Romeins

Hier bezaten de Romeinen eene standplaats, tegenover Rossum. Schier dagelijks komen er Romeinsche munten te voorschijn. (Noordbr. Oudheden bl. 30).

18de eeuw

Een zeer groot schouderblad in de Maas gevonden. (Handelingen)

1848.

In Nov. 1848, links van den Steenweg, zijn Germaansche lijkurnen uitgegraven en naar 's Bosch opgezonden.

Almkerk

De Heidensche tempel werd tot eene Christenkerk gewijd.

Alphen (Baronnie van Breda)

1770

Drie urnen op de Molenheide. Noordbrabantse Oudheden Bl. 57.

1791-92 Heidens en Frankisch.

Vele urnen enz. door den abt Hermans van Tongerlo. (A. Heijlen. Verlichtingen der Brab. en andere Ned. of Vad. verh. over eenige urnen enz. 1793. In 1838 herdrukt).

1842

Eene menigte lijkpotten en andere voorwerpen door Cuypers en Van Spaendonck. (Begraafplaats te Alphen in Dr. Hermans Gesch. mengelwerk II bl. 265-272). Hier stond vermoedelijk een Romeinsch legerkamp, ter plaatse waar vele penningen gevonden zijn, als van: Vespasianus, enz. Ook worden er koperen Romeinsche munten aangetroffen. (Heijlen. Over de Kempen en Noordbrabantse Oudheden bl.67).

Altena (land van)

1805

Eene bronzen munt, 3 gr. met staande genius. Op de keerzijde Genio Pop. Romeinsch Trevisis (Noordbrabantse Oudheden).

1837

Een penning van billoen waarop een gebouw met opene poort en Providentia Augg. (Id. beide bl. 115).

Asten

Hier bestaat een St. Willibrordus-put. (Hermans in G. Mengelwerk en De Warande).

1842, 43. Frankisch.

Urnen, kommen, ijzer, snuisterijën, een bronzen handvatset met kopergroen bezet, een groepje groote steenen, in den vorm van een hunnebed aangelegd, een koperen strijdbijl, ringen, bakjes enz. enz. (De Grez en Kuijpers, Germaansche begraafplaats te Baarle-Nassau, in Dr. Hermans Mengelwerk II, bl. 346-352).

Bakel

1772

Alhier wordt een heilige- of St. Willibrordspuit aangetroffen. Een schouderblad, waarschijnlijk van eenen walvisch in de Peel opgedolven.

Beek en Donk

1772

Het schouderblad van een Delphinus ontdekt. (Handelingen)

Beers, bij Kuik

1802

Een gouden medaillon, een zwaard en eene urne. (Dr. Hermans, G. Mengelwerk dl. I bl. 20-22).

1836

Twee Romeinsche urnen op het Zendonksche veld. (Noordbrabants Oudheden).

Berchem

1837

Een Aureus van Justinus. Deze Romeinsche munt is in bezit van het Penningkabinet van het Prov. Genootschap;

1839

Een id. waarop Victoria Augg. In de afsnede: Con Ob. De Keizer zittende. Hij is van goud. (Noordbrabantse Oudheden 116)

Bergeijk

Zeer groot is het aantal Germaansche en Frankische grafheuvelen onder deze gemeente gelegen, grootendeels door mij ontdekt en doorgraven. Zij worden in de Bergerheide, tusschen het dorp, den Hoogen Berkt en de Paal aangetroffen, terwijl de tumuli onder Luiksgestel, Riethoven, Veldhoven enz. daarmede ééne lijn of rigting vormen.

1835

Wijle Jonkhr. de la Court, die te Bergeijk nu en dan verbleef, had enkele dier bergjes als zoodanig opgemerkt, dat ZEd. o.a. met mijn oud-oom J. van Gerwen aldaar ter jacht was. Laatstgenoemde toonde ze aan den Ritmeester Baron van Voorst tot Voorst, in 1835 te Bergeijk gecantonneerd, die de Hussaren 1 heuvel liet uitgraven, waarin 1 urne gevonden werd.

1837

De zoogenaamde Driebergen zijn de grootste onder de grafheuvelen dezer streek en liggen in de nabijheid van den weg op Eersel. hieruit werden 3 Aug. 1837 twee bergjes beproefd en een zamengepakt hoopje been gevonden.

1839

In dat jaar ontdekte ik de grafheuvelen aan den weg naar Eersel ter rechterzijde.

1840 tot 1845

De eerste opdelvingen deed ik in 1840 en heb ze tot in 1845 bij tusschenpozen voortgezet. Er werden eene menigte lijkpotten, houtskool, en beenderen aangetroffen, benevens spinklosjes. Ik maakte in 1840 een boekje getiteld: Aanteekeningen van oude grafheuvelen onder Bergeijk, beginnende met 1839. Toen ik in 1844 de eer had met nu wijlen Dr. Hermans in kennis te komen, verzocht ZijnEd. mij een verslag enz. mijner ontdekkingen te zenden, hetgeen door mij in dat en het volgende jaar is geschied. Mijne Verhandelingen werden in zijne Bijdragen over Noordbr. geplaatst, waaruit verscheidene exemplaren, 1ste en 2de gedeelte, zijn overgedrukt. Alvorens mijn verslag opgezonden of gedrukt was, gaf ik een' of anderen deskundige berigt mijner opdelvingen of liet mijne Aanteekeningen afschrijven. In Noordbrabantse Oudheden is eene afzonderlijke rubriek, bl. 74-89, aan Bergeijk en omstreken gewijd.

Behalve deze genoemde bronnen kan men deswegens nog berigten in mijn Oudheidkundig Correspondentieboek, mijne Autobiografie en in andere cahiers gemaakte aantekeningen vinden.

1844

De merkwaardigste ontdekking te Bergeijk gedaan, was 13 Sept. 1844, toen ik in een' heuvel fraaije potten enz. van verschillenden vorm aantrof. Deze voorwerpen getuigden van meerdere beschaving en kunnen wel Romeensch wezen. In mijne Vóórchristelijke Begraafplaatsen in de heiden te Bergeijk enz. I. bl.17-18 en eerstgenoemde Aanteekeningen, bl. 27-29. Waarschijnlijker echter is hier een rijke Frank, van eene voortreffelijke familie begraven en zijne rustplaats van huisraad voorzien. Mogelijk ook was hier het graf van meerdere huisgenoten of andere aanzienlijke personen. Diende geen der gevondene potten tot bewaring van menschelijke overblijfselen, dan geloof ik thans, meer dan vroeger, dat ze in een houten koffer, waarvan ik plankjes vond (zie no. 5) en waaraan de gebrande spijkers gebezigd waren, besloten zijn geweest en ter plaatse verbrand, misschien ook van een houten baar, waarop het lijk gebragt was. Thans zal ik aanstippen, hetgeen van dien aard, na 1845 is gevonden.

1846

Tusschen grafheuvelen vonden arbeiders in Maart drie urnen van verschillende kleur en vorm. Zij waren geheel ongeschonden, doch aanstonds uit nieuwsgierigheid en onkunde, verbrijzeld. Dit bejammerden zij later.

1846

In dezen winter is langs den Eerselschen weg eene strook mast-zaad gezaaid, waarin tegenover de Paal 2 doorwerkte grafheuvelen liggen. In 1871 is er de mast geveld.- Volgende jaren is ook de mast aldaar geroid en weder beplant of bezaaid.

1847

In de Bergerheide is, zuidwaarts eene urne aangetroffen.

1848

Op de Kept 3 min. beoosten de parochiekerk vond Johannes van Gompel eenen ruwen pot, van graauw en roodachtige kleur. Hij viel bij het uitligten uit den grond in vele stukken, waaruit ik niet kan beslissen tot welk tijdvak hij behoort of waartoe hij gebezigd zij geweest.

1850

Bij het uitwerpen van knoesten van een geveld mastbosch aan de Bergerheide vonden werklieden van den Notaris L. van Galen, † 1850, verscheidene lijkurnen, 2 potjes van een oortje voorzien, een schaalte, fragmenten eener schotel en, onder de grootste urne, welke alleen met menschenbeenderen was gevuld, eene wig van kwarts, afgebeeld in Noordbrabantse Oudheden, waarin men eene uitvoerige opgave lezen kan van al deze voorwerpen, in het kabinet van Oudheden onzes Genootschaps aanwezig, door den eigenaar van den grond geschonken. De verbrande urne, waarvan ik in deze beschrijving sprak en in grafheuvels herhaaldelijk meende te ontdekken, was welligt eene houten kist, ter vervanging eener urne of insluiting van mobiliair gebruikt.

1854

In Maart zag ik ten westen van den Hoogen Berkt stukken van lijkurnen en been, welke arbeiders aldaar, kort te voren, op gelijken grond hadden uitgegraven.

1859

Op eenigen afstand van den Eerselschen weg, ter regterzijde vonden arbeiders, in regelmatigen grond, twee gewone lijkpotten, welke verbrijzeld zijn en waarvan één het grootste gedeelte van een doodshoofd inhield. **1865**

Toen men in deze heide, meer in de nabijheid der Paal, greppels of kuilen groef, om den gezaaiden mast met aarde te bedekken stieten de werklieden op 2 met been en zand gevulde urnen, welke vernietigd waren en in regelmatigen grond, nabij door mij omgewoelde grafbergjes aanwezig. (Aanteekeningen na 1839, bl. 43).

187?

In het voorjaar vonden de arbeiders, bij eene dergelijke gelegenheid, tusschen het Hemelrijk en den Hoogen Berkt, 2 min. van den weg naar Eersel eene urne, in gelijken grond, met een hoopje houtskool bij en rond den pot, die geheel verbrijzeld werd.

1882

of daaromtrent. Een steenen pot met drie ooren in een moeras tusschen Lagen Berkt en Boxheide.

1740 of later, Gouden en zilveren munten in 't Eikerven, niet ver van den weg naar Neerpelt.

1780 of daaromtrent; gouden munt in 't Eind, in een' put.

1846 Een zilveren Spaansch geldstuk, ter grootte van een Zeeuwschen Rijksd. op den Hoogen Berkt gevonden. Het droeg het jaartal 1572. (door mij berigt aan Dr. Hermans 20 Junij '46). Tamelijk diep, werd in den zomer, in de heide, tusschen het dorp en de Maai een vuursteen beitel 0,20 kilo zwaar ontdekt en door mij in Jan. e.k. aan het Genootschap gezonden. (Oudheidkundige Correspondentie en Noordbrabantse Oudheden). van de punt was een stukje verloren. Onder deze gemeente en vele andere plaatsen worden dikwijls dergelijke wiggen en beitels aangetroffen, die veeltijds uit onkunde worden weggeworpen en verwaarloosd. (zie bl. ....).

1841

In het veen werd in Junij, eene gouden munt, ter grootte van een Dukaat ontdekt. Alvorens zijn in de verzameling van den Heer Ingenhousz te Breda overging, heb ik ze meermalen bij mijn' oud-Oom J. van Gerwen gezien. Op den rand der eene zijde staat: S. Ladislaus Rex. 1593, op den anderen kant: Rudol II, D:G:Ro :J:S:A:U:V:E:H:V:B:R:, terwijl om het midden zich nog de letters K:B: bevinden (Aanteek.)

1866

In eene weide de Graaf geheeten, bij de Kromme Hurken, een spit diep, een beeldje van pijpaaarde met gekruiste armen ontdekt (door M. Alewijns); het is verloren en was ongeveer 7 duim groot.

1825 of 26

Koperen en andere huispotten enz. uit vorige eeuwen afkomstig in veengrond op Hoogen Berkt gevonden

1874

In een weiland nabij het Eikeven (vroeger eigendom van G. van der Linden, nu van Joh. Lommelaars) is 8 Junij, bij het uitsteken van veen, in mijn bijzijn een oude gesp, ruim 3 duim diameter groot, van ijzer of dergelijke gewone stof gevonden. Zij lag op het zand onder het moer, wat er omtrent 40 duim dikte heeft en waarboven 1 meter zwarte aarde gevonden wordt: dus circa 1½ el beneden de tegenwoordige oppervlakte. Bij de ontdekking was de beugel er afgesleten en was spoedig in 2 stukken.

1880

Er is ½ meter diep in het veen, in den Pastoorsweier, in de heide gelegen, eene soort wig van keisteen in de vorm van een' wetsteen, ¼ kilo zwaar, 30 cent. lang ontdekt.

In de heide ten zuiden van Bergeijk is een hard (versteend) voorwerp op den grond gevonden. Deskundigen verklaren het voor een insect of anteduliviansch diertje: micraster cor anguinum. Zie Jonkh. Binckhorst tot den Binckhorst: Esquisse géologique etc. 1e partie, 1859 p. 148.

1886

In Nov. eene schoone gouden munt uit eene vorige eeuw of gedenkpenning aan de grens van Westerhoven in een' tuin gevonden.

1887

In 't aangelay van M. Rademakers is 8 Febr. een meter diep van den bovengrond, een fraai ledig potje in het zand ontdekt, den grond doorspittende.

1888

16 Junij is in het moer of veen der Putten bij de Eerselsche grens eene ongeschonden zilveren munt ter grootte van een gewezen Daalder ontdekt. De afbeeldsels en omschriften zijn zeer duidelijk. Op de eene zijde staat de beeltenis van den Franschen koning Hendrik III met het randschrift Henricus III D.G. Franc. et Pol. Rex. Op de keerzijde: Sit nomen domini benedictum 1579. Alle letters zijn Romeinsche. In het midden is de keerzijde met een omkranst kruis versierd.

1889

In de Bergerheide zijn 2 urnen aangetroffen toen 15 Nov. mastenposten gerooid werden. Zij zaten nog ongeschonden 1 en ½ meter diep aan den helling van eenen door mij doorgegraven heuvel. Evenals de door mij ontdekte urnen bevatten zij beentjes en asch. De werklieden verbrijzelden ze bij de ontdekking, door onvoorzichtigheid.

1890

Ter evengenoemde plaats, zijnde de naaste heuvelen velen 300 passen van den Hoogen Berkt gelegen, vond een arbeider in Febr. – April bij uitgraving van posten p.m. 20 urnen van verschillende grootte, vorm en kleur. Sommige zaten kort bij elkander bij houtskool en ondiep, de meeste in gelijken grond. Alle geraakten bij de vinding aan stukken, enkele hadden een deksel.

1891

Ten zuidwesten van den Hoogen Berkt nabij de huizen groef een arbeider 3 April, bij het mastplanten aan de oostzijde in een Bosch van Hendrik Groenen op eene verzameling verbrande beenderen en houtskool.

1891

28 April in een weiland zuidw. bij de huizen van het Eind, werd met het omspitten van den grond, eene ongeschonden zilveren munt, ter grootte van een' gulden gevonden. Zij is onder de regeering van den Franschen koning Carolus IX geslagen.

1895

Omtrent dit jaar vond een arbeider westw. den Hoogen Berkt eene kleine gewone urne. Ze werd weder in den grond begraven. De plaats der vondst was vroeger mast, grenzende aan gemeentebos.

1897

Westwaarts Hoogen Berkt werd eene urne uitgegraven.

1898

In een hei- of turfveld, tusschen den Hoogen Berkt en den Heirsheuvel vond in Junij, een landman eene zilveren munt ter grootte van een gulden. Het midden vertoont de afbeelding van een' vorst en het jaar 1571.

Op den rand staan de letters DEI. GRATIA. DUX. SAXO NIAE + AVGVSTVS. -

De keerzijde draagt in 't midden een anker en tusschen twee stervormige kruisjes de letters I. B. het randschrift SACRI ROMEINSCH IMP. ARCHIM. ET. ELECT.

In 1891 is eene hazelnoot in 't veen gevonden.

Men leze alzoo Dei Gratia dux saxoniae Augustus, andere zijde: sacri Romeinsch Imp. Archim. et elect. (Ook 4^e Blad Eindh. C. 11 Junij '98).

1898

In Dec. vond de arbeider Hub. Hurkmans, bij postenrooiing in een geveld dennenbosch, een paar minuten van de Paal, 200 meters van het Kuilenbosch (waar in 1850 uitgegraven zijn) een hoopje asch en niet ver daarvan een vuursteenbeiteltje 110 gram zwaar, lang 24 cent. 4 cent. breed. De ééne zijde is geheel effen, de bovenzijde ovaal. Het lijkt in vorm eenigszins op Plaat I no. 5 in Noordbr. Oudheden.

1890

Omtrent dit jaar ontdekte Jos. Henselmans in 't onderste deel van het moer, in een weiland ter rechterzijde van de brug over de rivier de Lind een klein ongeschonden hoefijzer, wat vermoedelijk voor een kleiner dier dan een gewoon paard zal gediend hebben. Het is van dezelfde grootte en fatsoen als die hoefijzers, welke in den loop der tijden in de broekgronden, wijers en weiden in de beneden oppervlakte aangetroffen werden.

1899

De arbeider H[ein] H[urkmans] vond in het boekje door "De Putten" vlietende, bij het uitdiepen, 18 Julij eene lichtblauwe wigge van regelmatigigen vorm. Zij is zwaar, hard en langwerpig. Waarschijnlijk diende ze als wet- of strijksteen.

1900

Half December ontdekten de gemeentearbeiders in de heide bij graving aan den aanleg eener wetering, 10 minuten van de Maai, eene spade of schup, ½ M. diep, eene kruik of drinkkan van Keulsch aardewerk van bruine en blauwe kleur. Zij droeg eenige figuren als een hart enz. en kon ongeveer eene kan of liter vocht bevatten.

18..

Een munt nabij Westerhoven gevonden van Dukatengoud bevat in een cirkel dit omschrift: Fernandus : Elisabeth . Dei Gratia + : De ommezijde eveneens in een cirkel SVB : VMBRA : ALARVM : TVAR ..... De beide omschriften zijn in hoofdletters.

1902

In Februari ontwaardde Frans Kuiken in de Bergerheide tusschen den weg of dijk naar Eersel en den Hoogen Berkt een bruinachtig potje, 1 M. diep en even breed, waarin aarde en zand. Er werden aldaar toen masten posten geroid of uitgegraven van een geveld bosch hetwelk er reeds na mijne opdelvingen van 1840 en later gegroeid was. Is dit potje eene urn, dan heeft het vermoedelijk gediend, om het verbrand gebeente van een kind te bevatten. Bij de ontdekking van het potje zijn een paar stukjes van den rand gestoten. De wanden zijn betrekkelijk dik en hard. Het is thans in mijn bezit.

In 1902 vond een arbeider in de Bergerheide bij de Paal een vuursteen beitel, bruin. Ik vereerde het in 1903 voor het museum Taxandria te Turnhout. Een dergelijk bezit het museum van Oudheden te Leiden. Zie blz. 11 van 1904, mij gezonden.

1850

Omstreeks 1850 is een versteend voorwerp uit het antediluviaansch tijdperk op de heide ten zuiden gevonden.

Best

1847

Bij het aanhoogen van den straatweg werd, in de Bestsche bergen een kwartier uur afstands van de barrière te Acht onder Woensel, een Germaansch kerkhof ontdekt. Door Ds. van Oosterzee. Dr. Hermans en C.C. van den Berg zijn hierom vele heuvelen doorgraven en nog urnen, kannen, kommetjes, eene koperen haarnaald enz. voor den dag gehaald. (Noordbrabantse Oudheden bl. 90). Den 2 Nov. 1847 gaf ik Dr. Hermans berigt van de in Sept. onder Best gevondene lijkurnen (brief in mijn Oudheidkundig Correspondentieboek).

1879

2 Maart 13 geldstukken (vermoedelijk gouden) met jaartallen uit de 16de eeuw, gevonden. (Mei.Cour. van 5 Mt. 79).

Beugen, bij Boxmeer

1860

Hier vond Dr. Hermans de Romeinsche heirbaan. (Noordbrabantse Oudheden bl. 22).

Berne

1889

Gevonden, opgegraven en verzonden naar het museum te 's Hage eene kano waarin nog menschenbeenderen, sabels, strijdbijl, groote sleutel en spijkers, waarvan de ouderdom op 1000 jaren wordt geschat.

Bladel

1839

Een fraai kegelvormig kruikje, van gele aarde, 39 dm. in omtrek, met meerendeels afgebroken hals en handvat, ontdekt. (Mij medegeedeeld door inwoners aldaar, alsmede door P. Cuijpers aan Dr. Hermans). Het behoort tot Romeinsch vaatwerk. (Noordbrabantse Oudheden bl. 86).

1844

Omstreeks dezen tijd was ik met het bestaan bekend van vier regelmatige grafheuvelen onder deze gemeente. Eenige jaren geleden zei mij de med. Dr. A. Cools te Eersel, deze wel eens op mijn voorbeeld, elders gedaan, te willen beproeven, hetgeen ik hem raadde, als voor mij, wegens afgelegenheid lastiger. Hij groef in eenige dier bergjes doch vond slechts wat been en houtskool.

1870

Toen ik 20 Sept. deze heuvelen alle verder liet doorgraven trof ik zulke voorwerpen nog in 2, in de andere beide niets aan. Zij liggen ¼ uur van den Kermisberg te Hulsel en wat verder van de kerk dier parochie. (Mijne Oudheidk. wandeling van genoemden dag in mijne Auto-biographie).

Blaarthem, gem. Gestel

1900

In den herfst zijn aan het riviertje de Gender, slechts een minuut gaans zuidwaarts het kasteel, diep in veengrond zeer oude rotte boomen aangetroffen alsmede is daar een oud ijzeren zwaard uitgegraven.

Borkel

1842

De heuvelen in de rigting van Valkenswaard en Westerhoven, bl. 90 in Noordbrabantse Oudheden aangestipt en door mij reeds lang opgemerkt schijnen geene grafbergjes te wezen.

1870

Althans mijn onderzoek, daarin ten jare 1870 beproefd, leverde nergens daarvan bewijzen op.

Boxmeer

1843

Urnen, graflampjes, kruiken, kannetjes en ander aardewerk der Romeinen, die er eene legerplaats bezeten hebben; zes bronzen (van de eerste en middelbare grootte) Romeinsche munten, waaronder eene nog zeer duidelijk met de beeltenis van M.A. Antonius Aug(ustus) Germ(anicus) Sarm(aticus) en een gedenkpenning is, ter gedachtenis eener door gemelden Keizer op de Germanen behaalde overwinning (C.R. Duljé, Voorm. Heerl. Boxmeer enz. 1852, bl. 6 etc.). Onder deze penningen is ook een van Nerve Trajanus en Marcus Aurelius. Deze voorwerpen ontdekte Mr. J.B. Hengst, Burgemr. enz. aldaar, die ze mij in 1844 bereidwillig toonde. (Mijne auto-biographie op dat jaar). Dr. Hermans zag ze er nog in 1860. (Noordbrabantse Oudheden bl. 6) toen hij er de Romeinsche Heirbaan naspoorde.

Boxtel

1860

Door Mr. F. van Lanschot in een' heuvel eenen antieken handmolen, bestaande uit 2 granietsteen, waartusschen onze eerste of heidensche voorouders denklijk koren op kort gewreven hadden, (Noordbrabantse Oudheden bl. 36, de afbeelding plaat II No.3 aldaar).

1860

Overblijfselen gevonden van een voormalig aloud boek, toen de fondamenten voor eene spoorwegbrug gelegd moesten worden. (Schets van de Landhuishouding der Meijerij, door van Herson. 'Bosch 1868, bl. 35).

Breda

1848

Toen is aan Dr. Hermans uit Breda geschreven wegens het bezit van een vijftigtal zilveren en gouden Romeinsche munten, een paar urnen, een kruikje en andere zeer oude voorwerpen, bij ontginning van heidegronden in onze provincie gevonden. (Noordbrabantse Oudheden bl. 68).

1852

Te Breda in de stadsgrachten gevonden: eene kleine urne, van donkerbruine, goed doorbakken ruwe aarde en een klein zalfpotje van pijpjarde. Welligt is dit laatste noch Romeinsch, noch Frankisch, maar van veel lateren tijd. (Noordbrabantse Oudheden bl. 69).

1861

Een zeer fraai bewerkt beeldje, een springhengst voorstellende en aldaar gevonden, kwam in dit jaar van het Museum van Oudheden te Leiden (Staatscourant van 1861 no. 74 en Noordbrabantse Oudheden id.).

Capelle (Zuidewijn)

1828

Een oud vaartuig of schip in de moeren gevonden. Dit is druk behandeld o.a. Westendorp, Antiq. 2de Dl.

1839

Aardenwerk voor huiselijk gebruik, waaronder van vóór den vloed van 1421. (Handel. van het Genootschap 1868, 37). Ook kerkelijke voorwerpen. (Id. Mede in mijne Gods. Oudh.).

1904

In het voorjaar zijn bij het aardappelpoten zilveren geldstukken ter grootte van een rijksdaalder met het jaartal 1574 gevonden. Tilb. C.

Casteren

1843

Een zilveren penning van Caesar, die in bezit kwam van den Eerw. Pastoor Th. Verspeek te Hulsel, † 1871. (Door mij medegedeeld den 2 April aan Dr. Hermans, twee jaren na de vondst. Zie mijn Oudheidkundig Correspondentieboek op 1845).

Hier werden, in verschillende tijdvakken, meermalen Romeinsche penningen ontdekt, volgens verhaal van ingezetenen.

1866

In Febr. werden, 1 minuut van den water- en windgraanmolen, op een perceel heide, aan de maatschappij der Hervormden behorende, bij het doorgraven van den grond, 1 à 2 voet ontdekt: 2 koperen Romeinsche penningen, waarvan één met een borstbeeld, beide waren zeer ingeroest.

3 Koperen groen geverwde voorwerpen, van verschillenden vorm, welligt handvatsels of beslag eener kast of kabinet. Enkele stukken ijzer.

Een plat, dun, koperen, groen geverwd plaatje. (Deze zag ik alle ten huize van den hr. Meijer te Hoogeloon, 1 Junij 1866).

Een pot aan stukken gewerkt, vele deelen van andere potten van blaauwe aarde en stukken van roodachtige schotels voor huiselijk gebruik. Van het aardewerk is niets bewaard. Later is daar de grond verder bewerkt, doch tot heden (Dec. 1871) niets ontdekt. (In 1866 gaf ik Dr. Hermans van deze vondst driemaal berigt (Noordbrabants Oudheden - Corresp.).

Catwijk

1860 tot 1864

Volgens bevinding van Dr. Hermans liep hier de Romeinsche weg. (Noordbrabantse Oudheden bl. 19). De Heer Kloosterman, steenfabrikant aldaar verhaalde ZijnEd. in 1862, dat hij eens, in leem, een menschelijk geraamte, oude messen en andere ijzeren voorwerpen ontdekte. Het is nog niet bewezen of ze van Romeinsch of Spaanschen tijd zijn. (Id. bl. 12).

Cranendonck

Dit is eene oude Baronnie aan de zuidelijke grens der prov. met een zeer sterk gewezen kasteel, door de Franschen in de .. eeuw verwoest en tot omtrent het jaar 1816 in een' puinhoop geleGenootschap (Adelyke Lusthoven 1706 en mijne Auto-biographie). Diep in de moeren vindt men soms oude hoefijzers, kettingen enz.

Cromvoirt

1859

Een menschelijk geraamte, met de overblijfsels van eene vergulde koperen ciborie, die tot de elfde eeuw moet gebragt worden. Een ijzeren voetkluister van 8 palm lengte, waarbij een groote hoop asch en houtskoolen. De eigenaar Mr. F. van Rijkevorsel van Kessel schonk deze voorwerpen aan het Prov. G. (Noordbrabants Oudheden 34).

Cuijk

In het land van Cuijk, hoofdzakelijk in de hoofdplaats van dien naam, zijn op verschillende plaatsen en tijden, zoo ontzaggelijk veel Romeinsche, Germaansche, Frankische en middeleeuwsche oudheden, van allerlei soort ontdekt dat ze hier niet behandeld kunnen worden. Eene menigte zag ik er reeds in 1844, bij den Pred[ikant] Hamelberg en later menigmaal in de verzameling van ons Genootschap. Ik las daarover aanteekeningen en verhandelingen en groot getal. In Noordbrabantse Oudheden vindt men ze het best, beknopt, bijëengevoegd. Aldaar worden onder de Romeinsche oudheden bl.7 genoemd: gouden, zilveren en bronzen penningen van allerlei grootte, medaillons, ringen met edelgesteente, ook sleutelringen en gesneden steenen, eenige van veel waarde; urnen kruiken, roode schalen veel van terra sigillata, drinkbekers, potjes en lampjes, reukfleschjes, glazen kommetjes; koperen huisraad en keukengereedschappen; metalen spiegels, koperen, ijzeren, ivoren en beenen naalden, schrijfstiften, allerlei soort van mantelhaken, resten van houtdeelen, gehengsels, beslagen en sleutels van kisten, groote ijzeren kisten.

De oude Romeinsche grindweg vond alhier Dr. Hermans meermalen terug.

1878

Eene fraaie aarden kruik bij 't strijdbijl gevonden, dat op blz. 59 beschreven is.

1878

In de heide bij dit dorp, ongeveer een halve M. diep, werd een zeer fraai voorwerp, een soort van bijl, om het hakken gevonden en aan het kabinet van Mariëndaal verëerd. De stof van dit voorwerp is geen eigenlijke vuursteen, maar vertoont de grauwbachtige kleur en ook de eigenaardige breuk van hoornsteen. Schoon zeer regelmatige is de vorm, doch zeer samengesteld. Het uiteinde is scherp en vormt geen rechte doch kromme lijn, in wier vlak de hoofdsnede van het werktuig ligt. De lengte van dit oud werktuig bedraagt 2 palm, en zijn grootste breedte, die tevens de koorde vormt der kromme lijn van de snede is zeven duim; aan den bovenkant, waar de tweede kromme lijn begint is de breedte slechts 4 duim. Het gewicht bedraagt bijna 6 Ned. oncen. De groote zorg die aan het werktuig besteed is, doet vermoeden dat het geen alledaagsch gereedschap, maar een strijdbijl was, wijl de krijgslustige oude

volken voor eene wapenrusting het meeste over hadden. De scherpe onderkant is nog geheel gaaf en vertoont geen spoor van afslijting door het gebruik.

Demen

1860

Een gouden Quinarius van Keizer Justinus (Noordbrabants Oudheden bl. 27).

Dennenburg

Hier ligt een Woerd, een half kwartier van die te Deursen. (Noordbrabantse Oudheden bl. 28).

Deurne

Urnen en metalen voorwerpen door den ritmeester bij de Huzaren (Kunst- en Letter-bode van 1838, bl. 375 en 389. – Gesch. Mengelwerk van Dr. Hermans bl. 273 van 't 2de Deel. – Magazijn 1837, bl. 141).

1837

Twee mortieren van tufsteen met stampers te Deurne ontdekt uit de 14de eeuw. De eene is 7, de andere 7,5 dm. hoog. Een dergelijke tufsteen mortier is hier opgegraven, waarop het jaartal 1393 gebeiteld was. Deze 3 mortieren heeft wijle de heer J.H. van der Noordaa te Dordrecht, uit zijne verzameling het Leidsche museum geschonken. (Noordbr. Oud. bl.98 en 118). Zij schijnen niet in de begraafplaatsen ontdekt te zijn. Tot hiertoe kwam in Noordbrabant uit geene Germaansche begraafplaats zoo veel koper- en ijzerwerk, dan in die te Deurne. (Noordbrabants Oudheden 98).

1877

In Julij zijn 3 stukken been van een groot antediluviaansch dier uitgegraven. Later in dit jaar van tijd tot tijd werden er nog vele fossielen van 1 tot 3 meters beneden de grondoppervlakte uitgegraven. Deze ontdekkingsplaats is bij de pannenfabriek.

1889

Uit de Peel werd een horen van een uitgestorven rund opgegraven.

Deursen of Deurne, bij Ravestein

1858

In het voorjaar werden 700 Germaansche lijkurnen ontdekt, waarvan eenige bij verscheidene inwoners van Ravestein bewaard worden. De Heer Clarenbeek en Rector van den Bogaard gaven aan het Prov. Genootschap er berigt van en boden elk eene urne aan. Verder werd o.a. verzameld: 2 platte amberschijfjes, benevens de helft van een soortgelijk schijfje; 3 kleine tobбетjes van Germaansch maaksel; 3 ellipsvormige gebakken balletjes, waarvan een in dier potjes zat; een stuk van een granieten handmolen. Ook eene zilveren gevulde munt van Antonius Pius en een denarius van Septimius Severus Pertinax. (Noordbrabantse Oudheden 28).

1858

In het kabinet van het Prov. Genootschap berust eene daar gevondene zilveren munt Virtus Aug. Tr.P.P. Vliegende genius. (Id. bl. 110). Deze is dus de eerstgemelde.

Deuteren

Zie Cromvoirt.

Dieden

1859

Eene gouden Romeinsche munt Victoria Augustoria. In de afsnede Con.Ob. De godin gaande. Deze is van Justinus. (Noordbrabantse Oudheden bl. 116).

Diessen

Hier is een St. Willibrordsput.

Een zegelring van geel koper met het monogram van den Zaligmaker, hier ontdekt, berustte in de collectie van wijlen den Heer Noordaa te Dordrecht. (Reuvens enz. Alphabetische Naamlijst, bl. 20).

Doeveren

1840

Hier werden overblijfsels van aardewerk in eene Woerd uitgegraven. (Handelingen van 't Genootschap 1840, bl. 49 en Gesch. Mengelwerk, deel II, bl. 299).

1895

Men ontdekte in Mei een' zeer ouden boom in den grond. Het is een eik, nog geheel gaaf, circa 30 voet lang, ruim 1 meter dik. Daar zitten nog meer dergelijke boomen. (Nieuwsbladen).

Drongelen

1878

In Nov. zijn een paar urnen met gebrande menschenbeenderen enz. gevuld, 1 meter diep uit den grond gegraven. (Nieuwsbladen).

Donk

In de kapel bevond zich een houten beeld uit de 15^e eeuw der H. Anna.

Eersel

1845

Omstreeks dit jaar groef een schaapsherder eenige lijkpotten uit kleine, lager heuveltjes, gelegen in effene heide, onder deze gemeente behoorende. Ongeveer ½ uur van Weebosch, Witrijt in het Ven aan de grens van Bergeijk en Postel liggende. Deze plaats is niet ver van den Rijsheuvel. De vinder wist van mijne opgravingen; maar vermoedde schatten te zullen aantreffen. De urnen werden bij het graven verbrijzeld. Toen het gewezen goed schoolhuis, vroeger eene katholieke pastorie, afgebroken was, vond men beneden een tweeden vloer een pot waarin vele zeer oude niet gangbare munten.

Eindhoven

1829

Een licht roode aarden kan met oor en tuitje is in den omtrek der stad gevonden en door Jhr. Mr. de Grez. Aan het Prov. Genootschap verëerd. Zij is goed gebakken, hoog 26, in omtrek 54, 4 dm. Dr. Hermans bezat geen aardewerk, waarmede hij ze kon vergelijken en was geneigd ze tot den Frankischen tijd te brengen. (Noordbrabantse Oudheden bl. 89).

1839

Een zoogenaamde nummus subacratas of gevulde munt, van Q Metellus uit de gens Caecilie, is in den muur van een afgebroken huis gevonden. (Noordbrabantse Oudheden bl.89). Van Julia Moesa en Augustus of Tiberius zijn hier mede penningen gevonden. (Reuvens enz. Alfabetische Naamlijst).

1860

Bij het afbreken der oude parochiekerk zijn gouden en zilveren munten gevonden.

1881

Een klein handkanonnetje, met het jaar 1520, in de stadsvest, tusschen Berg en Vrijstraat gevonden.

Empel

1837

Bij de Blaauwe sluis te Gewande een Germaansche beitel van Siëriet [?] ontdekt. (Pl. I in Noordbrabantse Oudheden bl. 30)

Romeinsche penning.

1859

Omstreeks 100 lijkurnen in eene hooge weide. (Noordbrabantse Oudheden).

1860

Drie id., 1 el van elkander, in een stuk land (Id. bl. 31).

1857 /58

Een gave pot bij het gewezen kasteel. Hij heeft eene hoogte van 21 en een omtrek van 84 duim. (Id. bl.51).

Engelen

1850

Omtrent dezen tijd vond de Heer H. Verzijl een' zilveren denarius van Keizer Hadrianus en twee bronzen munten van Nerva en Faustina.

1839

Drie plaatsen, de Woerd, de Beemd, deze is met een' sloot omgeven, en de Bulk zijn merkwaardig. Er werden urnen, kommen, kannen, enz. graauwe hardbakken aarde, doch verbrijzeld, gevonden, (Gesch. Mengelwerk, deel II, bl.300). Dr. Janssen houdt deze overblijfselen voor niet ouder dan de 13de eeuw. Dr. Hermans beschouwt ze noch als Germ., noch als Romeinsch, schoon ze blijkbaar van hoogen ouderdom zijn. (Noordbrabantse Oudheden bl.50). In verschillende eeuwen zijn er Romeinsche munten gevonden.

1870

Tusschen Engelen en de Maas, aan den linkeroever der Dieze, werden bij uitgraving van fondamenten, waar vroeger huizen gestaan hebben aangetroffen.

Esch

1839

Een merkelijk beschadigd mes bij ontginning van heidegrond gevonden, schonk de heer J.D. de Wijs aan 't Prov. Genootschap Te oordelen naar de versierselen is het Frankisch. (Noordbrabants Oudheden bl. 33 afgebeeld op plaat 28, No. 4 en 5).

1766

400 Romeinsche munten gevonden (Ackersd. Taxandria).

Escharen

Twee Frankische gouden penningen, langer dan $\frac{1}{4}$ eeuw geleden ontdekt, door den heer J. Witz te Arnhem aan het Genootschap verëerd. (Noordbrabantse Oudheden bl. 13).

1838

Sedert dit jaar bezit het Genootschap eene munt van Trajanus. Romeinsche munten zijn meermalen gevonden (bl.60).

1879

In Aug. is een Frankisch potje met 56 Merovingische munten van de 5^e, 6^e en 7^e eeuw ontdekt. Zij behooren tot de zeldzaam voorkomende munten (Uit de Maasbode).

Etten

1850

Kruiken en aardewerk uit de 16de eeuw. (Handel. over 1850, 36).

Gassel

1835 / 1837 Romeinsch

Onder dit jaar geeft Noordbrabants Oudheden 3 munten: een zilveren van Antonius Pius, eene van Claudius Gothicus van billoen op 't jaar 1837 en eene op het eerstgenoemde jaar 1835 van brons van Constantinus de Groote.

Gastel (oud), gem. Oud- en Nieuw Gastel

1899

Te Oud-Gastel vond men bij afbraak van een bouwvallig huisje in Maart 1899, onder den plavuizen vloer, een aarden potje met oude gouden munten, waarvoor ... 1500 geboden werden. (Prov.'s Bossche Courant van 17 Maart 1899).

Geertruidenberg

1595

Voor dit jaar zijn hier middeleeuwsche penningen gevonden. (Mengelwerk over Noordbr. door Dr. Hermans I, 23).

Geldrop

1841

Gouden en zilveren munten: Paus, Spaansche, Portugesche, Nederl. enz. uit de 16^e eeuw en vroeger ontdekt. Ik schreef het uitvoerig berigt deswegens uit het Handelsblad van 7 Aug. over en zag later vele dier geldstukken aldaar.

Gemonde

1835 tot 41

Germaansche urnen enz. (Gesch. Mengelwerk II Deel en Noordbrabants Oudheden bl.35 en 36).

1891

In Jan. eene portugeesche munt met het duidelijk jaartal 1220 (Aan de eene zijde) gevonden.

Genderen bij Heusden

In de handelingen van het Provinciaal Genootschap van 1840 is eene ontdekking van oude urnen, blz. 43 enz. gemeld.

Genderen

1840

Fragmenten en aardewerk in eene Woerd. (Handelingen van dat jaar).

Gestel bij Eindhoven

1888

21 Mei is de "Lijnd" een eeuwenoude lindeboom, publiek à f 9,50 verkocht. Op die plaats wordt een Raadhuis gebouwd. Hiermede werd aangevangen doch van den bouw afgezien en een raadhuis gesticht op het terrein, waar het oude (zijnde eene gewezen kapel) afgebroken was.

1903

In Julij 1903 is hier een zilveren muntstuk gevonden 1 Lo zwa(ar) iets grooter dan een rijksdaalder en het jaartal 173? met het opschrift et van rex Y v D Ger. Sit Nomen Domini Benedictum D. (Tilb. C. van 5 Julij 1903).

Op eene boerderij van De V. vond men in den grond waar een huis zou gebouwd worden, een ketel geheel gevuld met velerlei oude geldstukken als enkelen van drie gulden en verder van 16 en 17 honderd en ook van 1821. (Meier. C. van 19 Dec. 1903 No. 4).

Goirle

1785

Twee koperen wiggen bij het graven in de heide, op de hofstede Rijshof. Westendorp ontving een dezer werktuigen ten geschenke en geeft daarvan eene afbeelding in zijne Antiquiteiten I, 285. (Men vergelijk hetzelfde Tijdschrift Dl. II, 222 en Ackersdijk Taxandrië bl. 78).

1770 tot 1842

Uit eene menigte heuvelen, welke ik aldaar reizende, ook ontwaard heb, zijn vele Germaansche urnen enz. ontdekt.

1839

Een gouden penning van Constantinus III is sedert dit jaar in het bezit van het N. Genootschap (Noordbrabantse Oudheden bl. 116).

Grave

Hier is een Romeinsche keiweg opgespoord die in de Maas uitliep. (Noordbrabantse Oudheden, bl. 13).

1835

Drie Romeinsche munten bevinden zich in 't penningkabinet van 't Genootschap. : 1 van Vespasianus, eene van Galienus en een van Tetricus de vader. De 2 eerste zijn van brons, de laatste van billoen.

1828

De tweede komt op het jaar 1828, de beide andere 1835 in Noordbrabantse Oudheden voor. Op het stadhuis worden oudheden uit de 16de en 17de eeuw bewaard. Men vindt ze veelvuldig beschreven o.a. in de Handelingen 1841, 160.

1900

Een tand nog gaaf van een mammoth uit de Maas opgehaald.

In 1895 en 97 is een heidebestating, 2 M. diep bij uitgravingen en ook geel-aardige potjes, wellicht uit de 12de eeuw ontdekt. Zie Taxandria VIII.

1893

In April ontdekte men een kannetje met 50 tal zilveren geldstukken, Spaansche munten van ruim 200 jaren oud, in den tuin van een door de Fraters aangekocht huis (Zuid Willemsvaart van 20 April 1893).

's Gravemoer

1835 en 1837 Romeinsch

Vele koperen munten uit het lage Keizerrijk (Noordbrabants Oudheden 49). In bezit van 't Genootschap komen ook de volgende munten voor: één van Postumus, 1 van Victorinus, 3 van Tetricus de vader, 1 van Tetricus de zoon, 9 van Claudius Gothicus, 1 van Aurelianus, 2 van Diocletianus, 1 van Constantinus II. Deze 19 Romeinsche penningen bestaan alle uit billoen. (Noordbrabantse Oudheden bl. 112-115).

Hapert

1845

10 Minuten van de naast bij gelegen huizen van dit dorp bevinden zich drie lijkheuvelen door mij ontdekt en in 1845 geopend. Slechts houtskool en een stuk eener urne mogt ik daaraan ontdekken. (Mijne voorchristelijke Begraafplaatsen, 2de gedeelte, bl. 12 en Noordbrabantse Oudheden bl. 82).

Romeinsch

Onder Hapert zijn Romeinsche munten gevonden. (Mondelinge berigten en Reuvens enz. Alphabetische Naamlijst, bl. 36).

1857

Eene heuvelachtige streek, ongeveer 330 Ned. ellen van de grens der gemeente Duizel, beschouwde ik reeds van 1840 als vermoedelijke begraafplaats der heidensche lijken, doch deed hiernaar geen verder onderzoek. Toen de hr. V. van der Schrieck uit Leuven (die o.a. de villa of het kasteeltje te Duizel bouwde) eene uitgestrektheid in de heide ter ontginning had gekocht, vonden de arbeiders bij de doorgraving 6 of 7 urnen met asch en kleine beenderen gevuld. De potten zaten ongeschonden maar werden seffens door hen aan stukken geslagen. Deze vondst gebeurde tusschen 1857 en '60 noordwaarts den weg, nu kunstweg van Duizel naar Hapert. Eerst is deze plaats als bouwland en na eenige jaren tot den aangelegd.

Haps

Hier zijn Romeinsche penningen gevonden. (Noordbrabantse Oudheden bl. 13).

Haren bij Ravenstein

Drie stukken grond: de Woerd, de kleine Woerd en de Hogenhof zijn van alöuden tijd. (Noordbrabantse Oudheden 28).

1843

Hier lagen overblijfselen van urnen verstrooid (Handelingen).

Heeze

1844

In dit jaar ontdekte ik een groepje van regelmatige lijkheuvelen, die ik zeker zou hebben laten doorgraven, indien zulke, wegens mijne verwijderde woonplaats geene grootere moeilijkheid hadde opgeleverd. Ten jare 1858, ze ziende, becroop mij dezelfde lust, doch liet het nasporen door gezegde rede.-

1861

Niet lang hierna zijn die bergjes doorwerkt; want in 1861 schonk A.J.C. Kremer, des predikants zoon aldaar 4 potscherven uit die Germaansche begraafplaats aan het Prov. Genootschap I (Noordbrabantse Oudheden bl. 89).

1856

Jan Deelen vond in een' kuil velerlei aardewerk en verroest ijzer. In 1860 verëerde hij aan het Genootschap eene verglaasde kan met 3 ooren, benevens een middeleeuwsch steenen vizeltje. Id. 90 en

119). Bij den Hoenderboom of grens van Zomeren zijn eenige potscherven en een stuk van een marmeren strijdbijl met grondbewerking gevonden. Zij waren van de oudste soort lijkurnen.

Helmond

1837

Uit grafbergjes aan den weg op Lierop groeven militairen eenige lijkurnen, waarvan later eene in 't bezit van het Genootschap is gekomen (Noordbrabantse Oudheden 100).

1889

In den omtrek vond een landbouwer in Oct. 17 gouden en 2 zilveren munten.- 1 Zilveren zijnde een Daalder, Aug. 1569.- 2^e Kruisrijksd. Van Phil. II 1568. Gouden munten. 1575. 2^e Ducaat van Phil. II, 3^e. Ducaat van Jan III v. Portugal. 4^e Ducaat van Johannes III v. Portugal. 5^e Ducaat van Ferdinand v. Portugal. 6^e. Ducaat van Johanna en Carolus van Sicilië. 7^e. Id. 8^e. Fransche Ducaat 1577.- 9^e Id. v. Lodewijk. 10^e Halve reaal v. Philippus.- 11^e. Ducaat van Ferdinandus. 12^e. Ducaat met hoofden van Philippus en zijn echtgenoot. 14^e. Id. 15^e. Halve nobel.- 16^e Id. 17^e. Duc. van Karel V (Breedvoering in de Maasgouw van 11 Januari 1890).

Hoogeloon

Zie het manuscript 'Geschiedenis van Hoogeloon'.

Liessel

In de kerk was een houten beeld van de H. Catharina en een dergelijk der H. Barbara, beide uit de 15de eeuw.

Lommel (vervolg)⁴

1844

In 1844 bij 't graven van 't Kempensch Kanaal, tusschen brug 10 en 11, zat een kolossale kei plus minus 2 meter hoog, 3 breed en 4 lang. Door een daarin gemaakt gat lieten de arbeiders (van elders ontboden) dezen kei vaneenspringen. Op meerdere plaatsen werden toen rotsen enz. aangetroffen, zoo mede in 't volgend jaar.

Lommel (vervolg van p. 93 en 95).

Toen het graven van het Kempensch Kanaal onder Lommel plaats had stieten de arbeiders op vele plaatsen, omstreeks 1844, voornamelijk aan de oostzijde van het dorp op zeer harden grond, eene soort van veen en met andere voorwerpen vermengd. Men noemt deze thans harde aarde welke eene zeer goede brandstof verschaft te Lommel prut. In zeer vele oorden van dit dorp vindt men dit zoogenaamde prut. Ook talrijke boomen uit vorige eeuwen.

Luiksgestel (vervolg)⁵

Waar wij 16 Junij 1903 twee urnen enz. ontdekten, vonden 's morgens van 23 dezer W. Eijkholt en P. Scheerens ook 2 geheele urnen, eene 90 de andere 75 cent. in doorsnede. Zij zijn nog gevuld.

Vrijdag 21 Aug. vereerden mij met een bezoek de voorname Heeren Surinx, bewaarder van het Genootschap Taxandria te Turnhout en de Zeer Eerw. hrn. Bols prof. te Berchem en A. de Laet uit het groot Seminarie te Mechelen (zie mijne biografie). Wij reden naar het Boscheind te Luiksgestel waar wij uit een zandberg eene bijkans verteerde urne klein van vorm groeven.

1898

In Junij zijn 4 dunne zilveren munten bij turfsteken bij elkander, niet diep, gevonden. Twee, ter grootte van een gulden, dragen aan elke zijde een wapen. De eene munt bevat het omschrift: LEO DI GERARUS GROIS BE ECX EPIS. Aan de keerzijde: DUX BULLOCOM LOSSEN.

De tweede munt voert als omschrift: Z* CONGSROSONAI * DUX DMG. Ommezijde * D * MAT * ARMZAPS. De letters zijn Romeinsche, geen jaartallen te bespeuren. De twee andere zijn kleiner en daarvan weinig te ontcijferen.

---

⁴ Waarschijnlijk uit het verloren geraakte deel. [jb].

⁵ Idem. [jb].

1899

In het voorjaar trof een arbeider in een bergje, bij gelegenheid van zandvervoer, nauwelijks een paar minuten van de ten jare 1845 door mij opgedolven en onderzochte Begraafplaats eene ongeschonden gewone, buikachtige met been en asch gevulde urne aan. De vinder sloeg ze aanstonds aan verscheidene stukken.

Eenige jaren geleden trof, ook een inwoner, in de nabijheid der laatstgenoemde plaats, in gescheurden toestand, nagenoeg eene aan der vorige gelijk, met dergelijken inhoud gevulde urne aan. Beide lijkpotten vond men tusschen het gezegd kerkhof en de laatste of westelijkste huizen van het Boschëind.

Een metalen langwerpige voorwerp, weinig dikker dan eene rijgnaald lag onder of nabij het hoopje verbrande beenderen bij de kleine urne. Het speet mij de kolossale urne niet aanstonds geledigd te hebben daar ik dan moeite en kosten kon bespaard hebben. Na de vinding haalden namelijk twee lieden eene mand op het Boschëind en plaatsten daarin de urne, die zij ½ uur ver droegen. Voorts werd zij in een rijtuig gesteld dat mij uit Bergeik kwam afhalen. Mijn plan om die urne in den oorspronkelijke staat zoo als we ze uitgegraven hadden te bewaren mislukte want wij bevonden ze zoodanig gescheurd, dat ze niet in haar geheelen toestand behouden kon worden en er slechts nog de stukken van overig zijn. Merkwaardig is een klein hard van aardewerk gebakken potje, ter grootte en vorm van een hedendaagsch zoutvat, hetwelk alleen met aarde gevuld, in die urne aanwezig was.

23 dezer hebben drie inwoners nabij de huizen van het Boscheind op vijf minuten afstands waar de vroegere urnen opgedolven werden, twee geheele urnen van verschillende grootte uitgegraven. Den volgenden dag groeven zij er een berg om, 15 passen ten westen waar de groote urn 16 Junij 11. gevonden is en werd een hoop been gevonden, anders niets.

Maandag 25 id. vonden Melskens, van Montfoort en W. Eijkholt 25 M. van daar twee schoone ongeschonden urnen verschillend van grootte en fatsoen nog gevuld gelaten.

Midden in den berg waar wij een hoopje beenderen 24 Aug. uitgroeven, ontgroef Martens eene urn. 26 id. heeft P. Scheerens er eene uitgegraven, denzelfden dag ontdekte hij nog twee urnen, welke hij voorloopig op de oorspronkelijke plaats liet rusten. (Deze zin is door een onbekend persoon gewijzigd in denzelfden dag ontgroef hij nog twee urnen op aanwijziging van Turnhoutsche oudheidkundigen welke hij voorloopig op de oorspronkelijke plaats liet rusten.)

De acht urnen enz. door P. Scheerens ontdekt, in November en December 1903 uitgegraven, zijn door een vriend aldaar, mij genoteerd. Onder dit getal bevond zich eene urn met twee ooren, hoog 28 centimeter en eene urn ter hoogte van ruim 15 cent. Behalve deze in de necropool gevonden meerendeels gewone urnen ontgroef hij op verschillende plaatsen in heide en bosschen dezer streek vele urnstukken met eenvoudige figuren of indrukken ook in elkander gelooopen brons zeer hard ter zwaarte van ½ kilogram.

Netersel

Oud Vorstelijk Hof

Hier stond het deftige en uitgebreid aloud vorstelijk slot, in de historie Pladella villa genaamd. Op dit Paleis begiftigde Karel de Eenvoudige Dirk I, den eerst bekenden graaf van Holland, met aanzienlijke goederen, ten jare 922.

1845

Na de vernietiging van dit koninklijk hof bleven nog vele grondslagen op hunne plaats, waarvan ik er, in Nov. 1845, op kosten van het Prov. Genootschap, eenige nagroef. Mijne arbeiders liet ik in den tuin westwaarts dien aan de pastorie grenzende, te dien einde een sloot of gracht van 16 Ned. (el) lang en 17 palm breed maken. Dáár waren de hechte grondslagen aangelegd op keijen, ijzer- en zerksteen en naar het scheen ook met platte pannen- en lestukken doormengd. Hoezeer de hechte steenen met tras op elkander gemetseld waren, bleven ze meest alle geheel en leverden voor den eigenaar van den grond nog al voordeel op, dewijl ze voor weder digt maken van den kuil geschonken werden. Ook wegens het uitgraven van eene zoo dikke steenlaag is er de aarde tot grootere vruchtoplevering geschikt geworden. De muren niet even diep weggebroken: op de meeste plaatsen, moest de aarde ½ el afgegraven worden. De meeste steenen, door mij uitgegraven, hebben eene lengte van 28 duim, zijn half zoo breed en 8 d. dik.

1845

In den tuin der toen ongeveer 30 jaren gebouwde pastorie zitten minder fondamenteen dan in dien, door mij nagespoord, de meeste in dien aan de oostzijde. De eigenaars dier beide perceelen verzekerden mij

dat daarin op vele plaatsen, moeren of fondamenten van zerk- en keisteenen, waartusschen beurtelings eene rei of laag plavuizen, aanwezig waren.

Spaansche munt.

Ook verhaalden ze de vondst van een "schat", Spaansche munten, op het erf waar ik gegraven had, doch op eene plek, waar geene grondslagen voorhanden zijn. Hiermede scheen niet bedoeld te zijn de ontdekking van Romeinsche penningen van Julius Caesar, Vespasianus en de beide Antonissen, bij den aanvang der 17^e eeuw, in de ruinen van dit hof (Gramaye, Taxandria, pag. 20).

1845

Ware mijn tijd niet tot een herfstdag bepaald geweest, dan zoude mijn onderzoek, op de plaats van dit merkwaardig slot, nog verder voortgezet zijn geweest, waartoe mij reeds lang te voren lust becroop.

1864

Deze bezielde o.a. den Heer Pr. Cuijpers van Velthoven, die in 't najaar van 1864 een deel der fondamenten heeft ontbloot. In Jan. daarna maakten de Nieuwsbladen hiervan melding, hetwelk ook mijne belangstelling wekte en waarom ik, eenige weken later, de plaats bezigtigde. Genoemde geschieden- en oudheidkundige, koos tot dit onderzoek, de streek, wáár nog de meeste muren aanwezig schijnen, namelijk oostwaarts de door mij beproefde: de gemaakte kuilen stonden schier vol water. Ik vond er een' grooten hoop uitgegraven, sommige ter lengte van 30 d. en 6 kilo zwaar. Er lagen ook drie zandsteen- en hierna door inwoners daar voor den dag gehaald.

1865

Boven deze hadden ze eenige beenderen aangetroffen, welke verwaarloosd waren, gelijk mede enkele stukken van potten, hier en daar, doch alles in die plek ontdekt. (Zie mijne auto-biographie op 't jaar 1865). Meermalen had ik vroeger en later, nopens dit hof en den omtrek, waarvan men deze toestand, zoo als hij in vorige eeuwen is geweest, nog kent, inlichtingen trachten te bekomen. Alleenlijk wil ik hier nog vermelden, dat het slot ongeveer ½ bunder oppervlakte besloeg, geheel of meerendeels van kelders voorzien was en de muren 2,70 el dikte hadden. (Oudheidkundig Correspondentieboek 2 April en 11 Nov. 1845). Dr. Hermans stelde, op verlangen van het bestuur van ons Genootschap een hernieuwd onderzoek in naar de ligging van dit paleis. (Noordbrabantse Oudheden bl. 152-160).

1888

Een tiental zilveren munten, met het opschrift Philips IV en Elisabeth, ook de jaartallen 1622, 1645 en 1662 dragend, gevonden bij rooiing van een Bosch. Verscheidene geldstukken waren tusschen oude stukken leder geborgen. Er lag een gebroken aarden pot in de nabijheid.

Nieuwkuik

Meermalen Romeinsche munten.

Nuenen

1863

Aan de grens van Gerwen eene heidensche begraafplaats, in den winter ontdekt. Dat jaar kwamen 8 Oudheden daarvan aan het Prov. Genootschap (Noordbrabantse Oudheden).

1890

In de Kosche [?] bosschen zijn twee beitels van bruin vuursteen opgegraven.

1892

1 Bronzen werktuigje terzelfder plaats.

St. Oedenrode

1852

Eene bronzen wigge of bijl. (Afgebeeld in Noordbrabantse Oudheden).

1852

Een bronzen mes, welligt Romeinsch, sierlijk. Er was toen van deze gedaante nog geen tweede in ons vaderland ontdekt.

1853

Een zilveren munt van Septimius Severus in het Genootschap. (Deze drie voorwerpen in Noordbrabantse Oudheden bl. 111, 138, 141).

1901

Julij. Bij ontgraving waar een woonhuis had gestaan werden een M. diep 300 zilveren en een gouden muntstuk (gevonden). Er zijn 5 of zes verschillend muntsoorten, één van 1496. de massa was met glasscherven omgeven. Zie Meier. Courant van 11 Julij 1901.-

Oeffelt**1849**

Germaansche urnen met beenderen en asch gevuld, waarbij een koperen pot, die een' emmer water kon bevatten en van boven wijder dan aan den bodem was. Hij was ruw bewerkt. (Noordbrabantse Oudheden, bl.2).

1814

Langs de Heirstraat, niet ver van de grens van Cuijk, allerlei soort van Romeinsch aardewerken, als schaaltes, potjes met beenderen, asch, glazen fleschjes, verroest koper en ijzer. (id.6).

1835

Dergelijk aardewerk, aan de overzijde der Heirstraat. (id.7).

1842

soortgelijk, bij 't rooijen van eikenknoesten. Van al de gemelde voorwerpen is niets bewaard. (id.).

1860

Hier is door Dr. Hermans nagespoord den Romeinsche weg. In 1860 ontdekten ingezetenen hem, waarop zij door ZijnEd. opmerkzaam waren gemaakt. Later vond Dr. H. hem, 5 tot 6 el breed, weder. (Noordbr. O.).

Oers of Oerle**1845**

Hier heb ik een verbazend groot aantal Germaansche of Frankische grafheuvelen, waaronder eenige hooge, op verschillende plaatsen in de uitgestrekte heide ontdekt. Ik heb er verscheidene geopend en eenige urnen, van verschillende kleur en grootte, alle in bronzen staat, aangetroffen. Ook ontdekte ik enkele, kleine ijzeren onbeduidende voorwerpen. (Mijne Vóórchristelijke Begraafplaatsen II, bl. 3 enz.).

1844

Om schatten te vinden hadden schaapherders en andere personen in vele bergjes gegraven: zij vonden soms een beenderen-hoop, enkele malen eene urne. Het gerucht mijner opgravingen was door deze geheele landstreek verspreid. (Mijn schrijven aan Dr. Hermans van 12 Oct. en 11 Nov. 1844 in Oudh. corr.).

1844

Ik beschouwde in dit jaar en later vijf schoone mopsteenen, welke aan de muren eens kelders, vroeger aan den haard of schoorsteen van een, toen reeds eenige jaren afgebroken huis te Sand-Oerle, bevestigd waren geweest. Ook zag ik omstreeks 20 dergelijke steenen aan de looierij bij nu wijlen den Burgemeester van Sambeek in die gemeente. In nog veel grooter getal waren zulke steenen aan het gezegd oud huis aanwezig. (Berigt door mij aan Dr. Hermans. 2 April 1845, in Oudheidkundig Correspondentieboek).

1843

Een landman vond in Oct. in een perceel gronds, achter zijn' tuin, diep in het zand, waarmede hij alleenlijk gevuld was, een' geheel ongeschonden aarden pot, boven met eene tuit. Hij had dunne wanden, eene roodachtige kleur en een' fraai versierden rand. Ik kocht hem in 1844 en heb hem eerst in 1871 aan een' liefhebber afgestaan. Hij scheen slechts 2 of 3 eeuwen oud. (Berigt aan Dr. Hermans, 2 April 1845 in mijn Oudheidkundig Correspondentieboek).

Oirschot

Op het landgoed Heerenbeek is, omtrent 2 meters diep, eene gewezen stookplaats ontdekt. Bij het afbreken van een' ouden schoorsteen, vond men een aarden potje, ter diepte van 1½ el. De grondslag van den schoorsteen werd nog veel dieper bespeurd. (Schets van de landhuishouding der Meijerij. 1868).

1887

April. Een zeer goed bewaarde steen werd bij afbraak van een oud huis te voorschijn gebracht. 14 centimeter lang en 9 cent. breed ter dikte van een baksteen. Hij draagt het jaartal 1623, de eene zijde schuinsche ruiten en figuren van een' rechtopstaanden leeuw.

Oijen

1880

Vele fossiele beenderen, sommige van verbazende grootte gevonden, o.a. een achterbeen van een mammoth of ander dier uit het anteduliviaansch tijdvak. Het is verbazend dik en tweemaal zoo groot als dat van een paard. Ontdekt in April 1880. (Nieuwbladen).

Ommel

Afkomstig uit de kapel is een zeer oud beeldje, miraculeus aan O.L.Vrouw.

Oosterhout

1842

Beenderen van den Noordschen Olifant opgedolven.

Oploo

In het laatst der vorige eeuw eene met asch en beenderen gevulde urne ontdekt. (Noordbrabants Oudheden).

1854

Eene fraaije vuursteen wigge, welke verbrijzeld werd, om er kets-steenen van te maken. (Id.).

1862

Eene urne, door den vinder aan stukken geslaGenootschap (Id.).

Orthen

1766

In een' zandheuvel zijn omtrent begraafbussen of urnen uitgegraven. De heuvel werd gedeeltelijk geslecht. Verschillende schrijvers hierover zie men in G. Mengelwerk II, 263.

1849

Eene kling of espadon [?], bij het maken van den grintweg gevonden en door den heer L. Rijsterborgh aan het Genootschap verëerd. (Noordbrabantse Oudheden 150).

Oss

1837

Er zijn 2 Germaansche urnen, op de Mun ontdekt. (Gesch. M. II, bl. 276).

1850

Een gouden munt van Keizer Trajanus. (Noordbrabants Oudheden).

1857

Een dergelijke van Hadrianus berust in 't Genootschap (Id.).

1898

In de heide, een half uur buiten de kom der gemeente, liggen 2 heuvelen, die door een' openbaren weg doorsneden worden. Hier doopte de H. Willebrordus en stond er eene overoude kapel met een Willebrordusputje. Bij eene opgraving in Jan. 1898 vond men er een ronde gave put van 3 M. diep van groote baksteen, ½ grooter dan de tegenwoordige waalsteen, nagenoeg in denzelfden vorm en is daaruit opgedolven een schilderijtje, voorstellende een gesneden Mariabeeldje met kindje ..... Aan den voet staat "Willibrordi Anno DCXCV (695).

Pastoor deken Piggen (1861-72) had hier de fundamenten der oude Willebrordus-kapel blootgelegd.- (Zie Schutjes en gelijktijdige Nieuwsbladen)

De opgravingen te Oss, uit Tilb. courant van 2 Febr. 1898.

De houten rand in den gevonden put bestond niet uit houten balken, doch uit een uitgehouden boomstam, rechtop in den put. Deze vondst wijst op iets buitengewoons. Een allegorische vierkante roode steen, uit de grijze oudheid.

Oudheusden

De Heidensche tempel is tot Christenkerk gewijd.

Reumel. Zie St. Michielsgestel.

Reusel

1870

Blijkens onderzoek, door mij in de zand- en aardheuvelen in 1870 gedaan, behooren ze tot de gewone heuvelen.

1865

In 1865 werden bij het gehucht Rauwenbocht op vijf minuten afstand der huizen, eikenhouten voorwerpen in het klei 2 M. diep aangetroffen. Deze werktuigen schenen tot timmering gediend te hebben. In de Peel worden gedurig boomen uit den voortijd uitgegraven.

1880

Een landbouwer vond bij 't graven merkwaardige munten.

1857

Bij aanleg van mastbosschen zijn vondsten van veelsoortige urnen en eene lans ontdekt. (Mijne Auto(bio)grafie I. blz.1810.)

1883

Niet ver van de plaats waar de gezegde munten gevonden zijn is 14 Augs. een groote gouden ring ontdekt.

1886

Op haverland 2 gouden munten met latijnsch omschrift gevonden. De eene munt voert het jaartal 1584, de andere 1585.

Riel

Romeinsche munten.

Eene Romeinsche legerplaats schijnt tusschen Alphen en Riel bestaan te hebben, ter plaatse waar vele penningen van Vespasianus, Titus, Trajanus, A. Severus, Phillipus en Aurelianus ontdekt zijn. (Heijlen, Hist. Verhandelingen over de Kempen en Noordbrabants Oudheden bl. 67. In het laatste werk worden 11 bronzen Romeinsche munten, in bezit des Genootschaps, door Jhr. Mr. H. de Grez ten jare 1845, verëerd, beschreven. Zie bl. 109-114).

1770 tot 1792.

Tusschen Alphen, Riel en de Belgische grenzen.

1842

De Hn. van Spaendonck en Cuijpers hebben vele urnen en andere voorwerpen in Germaansche lijkheuvelen ontdekt. Volgens nieuwsbladen zijn hier in een' schoorsteen oude zilveren muntstukken uit de dertiende eeuw gevonden.

Rijkevoort, gem. Beugen bij Boxmeer.

Onder dit dorpje is een bijteltje van bruinen vuursteen gevonden, scherp aan de snede en gepolijst is nu in het Rijksmuseum van Oudheden te Leiden.

Rijsbergen

1812 (Romeinsch)

Bij het aanleggen van den steenweg Breda-Antwerpen is, onder het geh. Tichelt, een belangrijk gedenkteeke van witten kalksteen, aan de godin Sandraugia gewijd, alsook eenige brokken ijzererts en roode Romeinsche dakpannen ontdekt. Vele geleerden hebben daarover gehandeld.

1842

De Hn. Jhr. Mr. H. de Grez en Cuijpers van Velthoven stelden in dit jaar een nieuw onderzoek naar deze vindingsplaats in, waar zij vele Romeinsche, Germaansche en Frankische oudheden hebben ontdekt. Een deel dezer voorwerpen is aan het Genootschap afgestaan. (Nijhoffs Bijdr. IV, 157-168, Noordbrabantse Oudheden 70-74).

Onder de Romeinsche oudheden komen 3 munten voor.

1843

Op den Tichtelakker vond A.C. Damen, midden in eene gebrokene kruik, een medaillon van harde pijpaaarde, met een kruis boven een hart, door Jhr. de Grez aan het Kabinet van het Genootschap geschonken (Noordbrabantse Oudheden).

Rijswijk

Hier is de Heidensche tempel tot Christenkerk gewijd.

Rijt- of Riethoven

1840 tot 1845

Door mij zijn in dit jaar en later vijf grafheuvelen in de heide nabij het gehucht Boschhoven ontdekt. In Junij 1844 liet ik hiervan 2 heuvelen doorgraven: uit één kwam eene fraaije zwartkleurige urne te voorschijn. Ze was echter gescheurd, waarom ik op de plaats daaruit geene voorwerpen nam. 2 andere dezer bergjes heb ik 18 Oct. 1845 doorgraven en in één o.a. eene schoone urne ontdekt. Niet lang hierna zijn deze bergjes geheel vernietigd, toen er mastbosschen werden aangelegd. (mijne Voorchristelijke Begraafplaatsen).

1840

Nabij dit heuvelen-groepje ontwaarde ik 7 bergjes in de mastbosschen, waardoor het uitgraven moeilijk is. Mijn onderzoek in sommige ten jare 1844 en 1870 gedaan, leverde nog geene urnen, wel bewijzen van begraving of verbranding op. dit twaalfstal heuvelen ligt ongeveer ¼ uur van sommige urnen enz., in- en nabij de Bergerheide te Bergeijk ontdekt. (Id. I, bl.6 en Noordbrabantse Oudheden).

1844

De den 18 Aug. ontwaarde bergjes, ten noordoosten van Walik, heb ik den 26 dier maand geopend. Ik vond geene urnen, wel beenderen, houtskool en asch. Deze 4 lijkheuvelen zijn grootendeels nog aanwezig. in 1854 vond ik in een dezer een stuk eener urne, van roode kleur.

1845

Een regelmatige grafheuvel aan het Broodven heb ik den 18 Oct. doorgraven. Aan dit ven is eene geschiedkundige sage verbonden. Het ligt tusschen de grafheuvelen in de bergerheide te Bergeijk en de gezegde 4 bergjes bij Walik. Dit heuveltje hield eene zeer brooze urne en eenige houtskool in. (Noordbrabantse Oudheden bl.80, alwaar voor Broodven. Verkeerdelijk Broekven is overgenomen).

1848

Den 26 Mei doorgroef ik een grafheuvel, in de heide, een paar minuten ter regterzijde van den weg, van het dorp naar Keersip, omtrent 5 min. westwaarts dit gehucht en alzoo op nog kleineren afstand van den Duivelsberg, het Duivelsven en den Jufvrouwsdijk. (Mijne Sagen in Kempenland).

Ter diepte van den beganen grond ontdekte ik vele stukjes been en houtskool. (Mijne Aanteekeningen van oude Grafheuvelen, begonnen in 1839, tot 1845 meest overgedrukt in mijne Vóórchristelijke Begraafplaatsen).

1846

Nabij eene Germaansche grafurn vond ik een amulet van gebakken steen gelijk ook onder Bergeijk.

1846. Fossielen

Bij aanleg van vloeiveiden vond de eigenaar J. van Grootel, aan de linkerzijde van den weg naar Steenvoort (onder Steensel) een zeer groot been, welligt van den mammoth.

In 1844 zijn in Oct. ruim ½ el diep in het leem, waarboven 1 el gewone aarde, beenderen van een kleiner dier aangetroffen en door de kleidelters in een' nevenstaande kuil geworpen. Dit terrein is heide, even ten zuiden gezegde vloeiveiden.

1852 - (Fossiel).

Ter regterzijde van dezen weg, ruim 150 treden van het in 1846 gevonden been, zijn 3 el in het leem, welke met 1 el zwarte aarde is bedekt, ontdekte de eigenaar der weide groote dierenbeenderen. Mijne Briefwisseling hierover met Dr. Hermans in Oudheidkundige Correspondentie en Handelingen van het Genootschap over 1854, bl. 49. (Het bestuur van ons Genootschap stelde eene som voor mij beschikbaar, om nadere opdelvingen aldaar te doen, hetgeen nauwelijks heeft kunnen geschieden). (Oudheidkundig Correspondentieboek als voren).

1854

Nabij de in 1844 hier voren gemelde beenderen en mitsdien mede op geringen afstand van de in 1852 gevondene, troffen kleidelters, 1 el in het leem, waarboven de aarde eerst ongeveer moest weggegraven worden, een hoop beenderen van antediluviaanse dieren aan. Zij hadden ongeveer dezelfde grootte als die in 1844 uitgegraven, doch alle konden, wegens het overtollige water niet voor den dag gehaald worden. De verkregene werden mij 17 Oct. 1854 te huis gebracht. (Mijne Aanteekeningen van verschillende aard, begonnen 1840, bl. 110). In 1860 zond ik deze beenderen, op zijn verzoek, aan Dr.

Hermans, hoewel hij er later, naar ik meen geen gewag van maakte. Ze waren ter dikte als de in 1844 ontdekte.

1847 of 1848 / 1864

Omstreeks 100 el ter linkerzijde van den weg naar Steenvoort en even ver van den water-graanomolen vond de molenaar, 3 el beneden de grondoppervlakte, half zoo diep in het veen eene fraaije Germaansche wigge van kwarts, later door mij aan het Genootschap vereerd: is vermoedelijk de onder No. 6 Plaat I, in Noordbrabantse Oudheden afgebeeld. Zie daar ook, bl. 80

1899

Nabij Boschhoven tezelfder plaats waar ik urnen enz. (zie blz. 125) heb ontdekt, vond een arbeider, in Januari bij het rooiën van een na 1845 aangelegd mastbosch ½ M. diep, eene gewone ijzeren vuurtang, die zeer ingeroest was.

1900

In 't begin van den winter is 7 M. beneden de oppervlakte op het erf of de achterplaats der pastorie eene houten kuip ontdekt. Het hout was zwart geworden en de wanden bijna 4 cent. dik. Men weet niet waartoe dit voorwerp heeft gediend.

Roosmalen (zie ook Hintham).

Op den Prathoek zijn lijkpotten ontdekt.

1801

In een zandheuvel in de heide een slagtang van een niet meer jong zijnde Hippopotamus gevonden. (Handelingen 1845).

Sambeek

Door dit dorp heeft de Romeinsche Heirbaan geloopt. (Noordbrabantse Oudheden bl. 24).

Schaft

Hier is eene zilveren munt gevonden, eene zijde met omschrift 1769 B.U.R.G.B.R.A.B.C.F.L.A.R.C.H.A.U S.D.U.X. Op de keerzijde: U.A.R. THDGHJMPG. HUNBOHR. [?]

Schayk

1863

Eene munt der Romeinsche Keizerin Faustina. (Noordbrabantse Oudheden III).

Schijndel

1839

Een Italiaansch stilet op een' akker gevonden. (Noordbrabants Oudheden).

1900

In October stieten leemdelvers aan de steenfabriek "de Molenhei" op een zware kist van eikenhouten planken, ongewoon dik. Dit meubel heeft vermoedelijk eenmaal in den revolutietijd gediend als verborgen bewaarplaats van geld of waardeartikelen (Nieuwsbladen).

Soerendonk

1872

Een gouden dukaat van 't jaar 1492 gevonden en door den Israëliet van Leeuwen voor *f* 5 gekocht. Zonder de oudheid of liefhebberij te rekenen bezat de munt deze waarde wel. – Zij lag in eene straat onder dit dorp, zoodat men ze reeds op eenigen afstand zag glinsteren.

Someren

Te Verken (geh. dezer gemeente) is in den zomer van 1886 moeras of veen ter diepte van 8 meter uitgegraven. In Maart '87 kwam, bij het stuk slaan van een' klot of moerturf een scherp, gaaf metaal te voorschijn, in den vorm van een spies of dolk en is zeer oud.

Son

1806 of 1807

In de Dommel een zilveren penning van Keizer Trajanus, op eene andere plaats een steenen wig. (Ackersdijck, Taxandria, bladz. 90).

Aan de westzijde van den weg naar St. Oedenrode ligt de Potjesberg, behoorende tot eene lange reeks zandheuvels die zich van het noorden naar het zuiden uitstrekt. Deze heuvel levert zeer zeldzame natuurverschijnselen op welke Dr. Hermans in zijn Mengelwerk II, 256 mededeelt. Versteende potjes, kroezen, kannetjes enz. zijn daaruit opgegraven en in het Museum van het Provinciaal Genootschap aanwezig. Handelingen van 1841.

Sprang

1883

In Jan. is hier eene gouden munt van hoogen ouderdom en groote zeldzaamheid gevonden. (Opschriften en afbeelding vindt men in de Prov. C. van 30 dato).

Steensel

1844

Halfweg Steensel en Veldhoven ontdekte ik eene regelmatige groep grafheuvelen, waarvan ik tevens een blijde verwachting koesterde. Daarin werd ik dan ook niet te leur gesteld, daar ik uit dezelve vele urnen en eenige kleinere voorwerpen uit het Frankische tijdvak voor den dag heb gehaald. Bij mijne opdelving, den 28 Sept. 1844 werd deze plaats nog onder Steensel gerekend, waarom men ze in mijne Vóórchristelijke Begraafplaatsen I, bl. 22, onder die rubriek en ook in deze mijne alphabetische Opgave bij dit dorp vermeld vindt. In 18.. bij de verdeeling of afscheiding van gemeentehede kwam de grond, waarop deze heuvelen liggen onder de gemeente Veldhoven.

1889

Ongeveer ½ uur noord-noord-oost der kerk vond men in tamelijk gelijken bodem stukken eener urne. Zij was van eene middelbare grootte met redelijk dikke wanden en met been en asch gevuld geweest te zijn. De vondst geschiedde toen men de puisten en stronken van een afgezaagd dennenbosch ¼ uur van de kerk te Knechsel langs de Voermansstraat uitgroef.

Stiphout

1840

Drie bronzen wiggen of bijlen en een bronzen beitelje vond wijle Jhr. J.C.G. van der Brugghe van Croy in moerassigen grond. Hij schonk er 2 aan het museum van oudheden te Leiden en eene wig met den beitel aan het Kabinet van ons Genootschap (Noordbrabantse Oudheden bl. 96).

Hulsel

Door twee mijner ervaren lettervrienden zijn in 't begin van Nov. 1903 te Hulsel op eene mij goed bekende plek merkwaardige oudheidkundige opdelvingen gedaan. In 't vierde blad van 14 Nov. 1903 M. Cour. leest men Hulsel 12 N. 1903. Door een Eerw. geestelijke (de Laet en den WelEd. heer Surinx Dir. der middelbare Teekenschool te Turnhout zijn in het begin dezer week belangwekkende oudheidk. nasporingen gedaan op een heuvelachtig terrein ongeveer een kwartier uur ten noorden van ons dorp.

Omstreeks 1840 toen dit gedeelte werd beboscht, deed een arbeider te dezer plaatse een groot aantal urnen, die jammer genoeg meestal werden verbrijzeld, daar zijn toch geen geld bevatten. Toen in het voorjaar dit terrein eenigzins werd bewerkt voor nieuwe beplanting kwam op verschillende plaatsen, gedeelten van urnen, asch en beenderen bloot wat opnieuw de aandacht trok van een paar inwoners. Het wetenschappelijk onderzoek vanwege het oudheidkundig genootschap "Taxandria" te Turnhout bracht aan het licht dat hier eene uitgestrekte begraafplaats moet zijn geweest uit de periode Hallstadt 600-200 voor Chr. Tevens mocht het genoemde heeren gelukken een drietal urnen op te delven, waarbij een geheel ongeschonden, waarin beenderen van zeldzame grootte.

Met zorg werd deze belangrijke vondst meegenomen, bestemd voor het oudheidkundig museum te Turnhout. Te meer merkwaardig is deze ontdekking, daar dezelfde heeren overeenkomstige opdelvingen deden in het naburig Raevens, (België) en ook in Bergeik. Door al die nasporingen gaat er meer en meer licht op over deze streken, die zooals genoegzaam blijkt reeds lang vóór Christus bewoond waren.

Het stuk over Hulsel luidt “De wetenschap heeft reeds vastgesteld, dat deze volksstam van uit Oostenrijk Noordwestwaarts is getrokken door en zich verder heeft gevestigd in de Belgische en Nbr. Kempen.” Zeker is het echter, dat die volkeren op een zeer lagen trap van beschaving stonden, daar zij ons meestal steenen en slechts bij uitzondering bronzen voorwerpen nalieten.”

Dr. Hermans in Noordbrabantse Oudheden p. 55 noemt het ontdekt ijzeren voorwerp, waaraan bij het boveineind een steel is aanwezig geweest. Het zat niet ver van vele urnen enz. in het midden der 19^e eeuw en werd mij toen door een vriend geschonken. Nog is het in mijn bezit, meerendeels ingeroest, weegt 80 gram en meet 175 millimeter. (180 gram ? jb).

Teteringen

Op den weg naar Oosterhout ligt eene soort van Hunneschans. (Berigt aan wijlen prof. Reuvens in Noordbrabants Oudheden 69).

Terheijden

1780

Omstreeks dezen tijd vond een boer 12 gouden munten van Nero en even zoo vele van Vespasianus, welke niet bewaard zijn. (Opgave van Jhr. Mr. H. de Grez in Noordbrabantse Oudheden). Nog andere Romeinsche penningen zijn hier gevonden (Noordbrabants Oudheden).

Tilburg

1825

Eene buitengewoon groote urne, die verbrijzeld werd, is bij Stokhasselt uitgegraven.

1845

Aldaar heeft de heer van Spaendonck een heidensch kerkhof, doch daarin geene enkele geheele urne ontdekt. Daarbij is eene koperen haarnaald, 1½ duim lang, gevonden. (Noordbrabantse Oudheden bl. 54. Prov. Bl. van dien tijd).

1825

Een versierd potje, op een schoteltje staande, beide aschgrauw en goed doorbakken, in de Hultensche heide, 4 voet onder den grond ontdekt. (Noordbrabants Oudheden).

1858

Een gouden penning van Keizer Constantinus. (Mengelwerk).

1841 - 1842

Bij het uitzanden van een' akker aan den Heuvel zijn vele urnen ontdekt. De heer van spaendonck schonk er aan het Prov. Genootschap. (Pr. Blad van 1 Maart 42).

Tongelre

1879

Den 7 Maart vond een' landbouwerszoon te Klein-Tongelre een pannetje van 11 centimeter middellijn, vijf bordjes die als deksel op dit pannetje passen, waartoe 1 onder den grond diende, benevens zes lepels van vreemd model en een stuk van den voet eens kandelaars of bekens waarvan het overige vergaan schijnt te wezen, alles waarschijnlijk van hetzelfde metaal. (2de Blad der Pr. Noordbr. c. van 11 Mt.).

Uden

1840

Er is te Volkel een meteorsteen uit de lucht gevallen. (Handelingen van 't Prov. Genootschap, blz. 142).

1853

Hier ontdekte men een Aureus van Domitianus. (Noordbrabants Oudheden bl. 27).

Valkenswaard

1864

Bij opruimen der muren van een afgebrand huis zijn twee penningen gevonden. Op den één stond een arend afgebeeld en het omschrift: civitatis imperialis. Op den 2den een gekroond hoofd of persoon een degen in de hand houdende, tot omschrift: 607 of 617 moneta no aurea lubec. Vergelijk het

onnaauwkeurig berigt in eene Bossche cour. destijds geplaatst. Ik vertoonde later eene afbeelding der munten aan wijlen Dr. Hermans. Op een' steen aan dat huis stond **Thomas**, op een' anderen

IAN STAI AER : SIS. (Mijne Aanteek. na 1839, bl. 107).

Zie ook de mededeeling in de Mei. Cour. van 11 Junij 1864.

1886

Bij Geenhoven zijn Germaansche urnen ontdekt.

1895

Tusschen dat gehucht en Spoorweg vele urnen en stukken bij postrooing in de hooge heide uitgegraven, o.a. 3 gave.

1897

Bij graven der fondamenten van een huis zijn in een steenen pot 74 stuks zilveren munten, alle van 't jaar 1600 gevonden.

Veghel

1806

Uit de Aa zijn 10 Romeinsche bronzen penningen opgedolven. (Ackersdijck T.). Een zilveren munt der gens Scribonia is hier uit den grond gekomen. (Alphabetische Naamlijst 86).

1821

Een oude Gallisch-Belgische munt. (van der Chijs).

Veldhoven

Frankisch 1844

De heidensche begraafplaats aan de scheiding van Steensel leze men onder dat dorp.

1844

Omstreeks ¼ uur van deze verwijderd liggen meer nabij Veldhoven 5 lijkheuvelen, door mij ontdekt en 4 weken na de eerstgenoemde doorgraven. Urnen vond ik daarin geene.

1863

Aan den kiezelweg niet ver van de hut onderzoek in een' grafheuvel door mij gedaan. Ter diepte van den gewonen grond lagen drie paardentanden.

1863

Een ijzeren voorwerp, vermoedelijk een standaard, een oud mes en stukken van aarden kruiken gevonden. Neef, de hoofdonderwijzer aldaar, schreef mij over deze vondst en verzocht mij derwaarts te komen. Ik liet er graven en vond een verroest mens en verbrijzelde potten, door mij aan het Genootschap opgezonden.

1866

Herhaaldelijk berigte mij Neef tot hiertoe, weder de vondst van Romeinsche penningen en potscherven, ook deed hij zulke aan Dr. Hermans, die mij verzocht den 19 Mei met hem nader onderzoek te komen doen. Wij vonden er 1 zilveren penning en fragmenten van kruiken enz. De meeste ontdekte voorwerpen door Neef bewaard en de toen door ons uitgegravene nam Dr. Hermans mede. Zie een en ander in mijne Auto-biographie bl. 483 tot 485; Mijne Oudheidkundige Correspondentie, op dien tijd; Noordbrabantse Oudheden, bl. 87-89 en Handelingen van het Genootschap over 1866, bl. 28 Ook Eindh. courant van 26 Mei 1866.

1870

Er waren in dit tijdverloop, weder eenige Rom munten gevonden, o.a. eene van Faustina, gemalin van keizer Marcus Aurelius, grand bronze, de keerzijde: 2 geniën op een altaar; een van keizer Gallus, petit bronze, keerzijde: een staand beeld en één van keizer Valerianus grand bronze, keerzijde: een krijgsman gaande. Zie Mei. Courant 30 Julij 1870, waarin de inzender uit Veldhoven den wensch openbaart dat deze oude Romeinsche standplaats wegens het Genootschap van Kunsten en Wetenschappen nader onderzocht mogt worden.- Nadat ik door het Bestuur daartoe magtiging bekomen had, deed ik er geregelde opgraving, welke tot de volgende ontdekking leidde: eenige spijkers, fragmenten van lansen, messen en andere ijzeren voorwerpen, ook stukken van gebakken steenen en dakpannen, aarden kruiken, vazen, potten, fleschjes alle van groen glas. Geen enkel van alle deze oudheden, behalve de munten, was geheel doch zeer erg verbrijzeld. Dit onderzoek verrichtte ik 5 en 15 Mei en 28 Junij 71 en zond in 72 het ontdekte weder naar 't Genootschap te 's Bosch benevens een plat aarden schotelkje enz. ; op een'

anderen tijd door inwoners gevonden. De hoofdonderwijzer bewaart het hoofd van een beeldje uit pijpaarde op die plaats gevonden.

In 't laatst der 18de eeuw zijn in moergrond 2 of meer strijdsteenen van fraaie gehalte, uit het eerste tijdperk ontdekt en tot heden bewaard, alsook eenige tanden enz. van een' daar gevonden overblijfsel van een voorwereldlijk dier.

Het beeldje door den hr. Ort voor eene Venatrix gehouden is, na drukke correspondentie nauwkeurig beschreven in de Handelingen van het Prov. Genootschap 1891-93 bl. 47 enz. met eene afbeelding. Zie Handelingen van 't Genootschap 1866 blz. 28.

1898

Aan de ontworpen steenbakkerij nabij de grens van Steensel is met kleidelven, begonnen. 25 Mei '98, 2 meter diep in het leem eene houten spade aangetroffen, mogelijk reeds gebruikt door menschen uit den vóórhistorischen tijd. Het blijkt, dat deze landstreek reeds bewoond werd, toen de kleilagen waarin ze lag nog niet gevormd waren. Ze is van hard hout, de maker daarvan kende nog geen gereedschappen dan van steen.

Veldhoven

18^e eeuw

2 Beitel van donkerbruin vuursteen uit moerland opgegraven. Ze hebben eene tamelijke grootte.

Bijvoeging van 1863 enz.

1871

15 Mei en 28 Junij 1871 deed ik te Heers weder opgravingen en zonder later de vondst met vele andere dáár door anderen gevonden voorwerpen ten geschenke aan het Prov. Genootschap te 's Bosch. In eene Lezing door den Oudheidk. Ort, Majoor der Cavalerie toen te 's Bosch in garnizoen beschrijft hij nauwkeurig een der twee gevonden gedenkbeeldjes, wellicht uit het Tempeltje te Heers afkomstig en geeft tevens van één dezer eene afbeelding, zooals ik mede één van het Genootschap had bekommen. Een knaap zag op die plek een stuk van een soortgelijk beeldje, hetgeen hij weg wierp en verloren ging. Dit beeldje stond vermoedelijk ook eenmaal in het Tempeltje van hetwelk wij meenen sporen in de grond aangetroffen te hebben. Men zie de lezing van Majoor Ort deswege en zijne ordening der aanwezige Oudheden in het Genootschap door hem gedaan in de Handelingen 1891-1893. De correspondentie met hem, kan men zien in mijne afschriften van wetenschappelijke Brieven en berichten in 1892. Onder deze vindt men ook hoe de vermaarde Letterkundige Dr. Pleijte reeds tot 's Bosch genaderd was, om mijne kennis te komen maken en verder in mijne gezelschap en dat van Majoor Ort, opgravingen te gaan verrichten bij het Valentinusputje te Westerhoven, Heers te Veldhoven, den Kabauterberg te Hoogeloon, enz. Door rumatiek overvallen moest Pleijte zijne reis staken en helaas werd daardoor ons schoon doel verijdeld.

1900

Midden Dec. 1900 is 3 M. diep, bij uitdelving van leem, eene gave houten schop en eene bijna verteerde dergelijke ontdekt. Ook van de ongeschonden is de steel behouden. De steenfabriek heet de Heibloem.- De vorm der schop is plat, 25 cent. breed en met den steel 75 cent. lang.

1902

In den zomer zijn in een zeer diepen kleiput, aan de grens van Steensel en het gebouw der steenbakkerij, in welker nabijheid ook de 3 andere spaden ontdekt werden, twee harde eikenhouten zeer oude spaden uitgegraven.

Veldhoven

Ik bezat 25 Romeinsche munten, alle hier gevonden. Op de Tentoonstelling van Oudheden in 1893 te Eindhoven stelde ik ze ter bezichtiging en zond ze aan 't Genootschap te 's Hertogenbosch, dat ze mij terugzond, daar de opschriften meerendeels weggesleten waren. In 1903 vereerde ik die aan de M. Taxandria te Turnhout.

Alf. Schellens te Eindhoven bezit er ook vele onder dit dorp gevonden, als van Keizer Julius Caesar 44 tot 47 vóór Christus, Domitianus 85-86 na C.T. Trajanus 98-117, Hadrianus 118-138, Antonius 139-161, Keizerin Faustina 139-161, Philippus II 237-249 en andere.

Einde van dit handschrift.

Vessem

Alhier zag ik bij den Eerw. Pastoor, thans (1871) naar Lijssel verplaatst, o.a. Romeinsche en andere oude penningen, waaronder verscheidene zilveren en gouden worden aangetroffen.

In de heide, niet ver van het dorp, bestaat het Mirakelkuiltje, naar de volksoverlevering door de magt van den H. Willebrordus, toen hij daar reisde, ontstaan. Mijne Aanteekeningen op Vóórchristelijke Begraafplaatsen II.

Ten oosten bij den tooren

Vlierden**1833**

Van 1833 zijn hier in de heide drie koperen munten, met beeltenis enz. van Keizer Nero gevonden.

Vught

Munten van 1480, 1490 en andere gevonden. (Handel. 1843).